

Gemeente van Christus,

Het slot van het evangelie volgens Mattheüs staat bekend als “Het zendingsbevel”. Gelovigen hebben het door de eeuwen heen soms letterlijk opgevat: als een bevel om het evangelie te verspreiden onder alle volken. Mensen te bekeren van hun oorspronkelijke geloof en door de doop in te lijven in de ene ware kerk, onder het motto: “Extra ecclesiam nulla salus est.” Buiten de kerk is er geen heil.

Aan de ene kant kunnen we zeggen dat er door die zendingsdrift veel heil tot stand is gekomen. Je kunt hierbij denken aan al die vrouwen en mannen die zich geroepen hebben gevoeld om een deel van hun leven, soms zelfs heel hun leven, in andere delen van de wereld door te brengen. Om daar mee te helpen aan bijvoorbeeld het opbouwen van betere gezondheidszorg, landbouwontwikkeling, gelijke rechten voor vrouwen en mannen, acceptatie van verschillende vormen van seksuele geaardheid.

Het laat zien hoe de boodschap van Jezus in het algemeen en deze laatste woorden van hem heel concreet gestalte kunnen krijgen in de wereld. Hoe het Koninkrijk van God hier en nu voet aan de grond kan krijgen.

Aan de andere kant kunnen we constateren dat deze zendingsdrift veel ónheil teweeg heeft gebracht. Ons Christelijk geloof is van oudsher een zendingsgeloof geweest, in tegenstelling tot bepaalde andere religies, zoals het Joodse geloof, het Boeddhisme, het Hindoeïsme. Die voelen zich niet geroepen om heel actief volgelingen te willen maken. Wie zich erdoor geraakt voelt kan er, soms tot op zekere hoogte, bij komen en meedoen. Maar het initiatief daartoe moet dan wel van jou zelf uitgaan.

Ik denk aan de bekende Vietnamese Zenmeester Thich Nath Hanh. Ontelbaar veel mensen zijn naar Plum village gekomen, zijn kloostercomplex in de Dordogne. Maar, zei TNH altijd: je bent hier van harte welkom, maar je hoeft geen Boeddhist te worden. Misschien kun je hier iets ervaren, inspiratie opdoen waardoor je in staat bent om een betere Christen, Islamiet, of Jood te worden.

Deze instelling, deze openheid in het Boeddhisme is een verademing.

Terug naar onze evangeliëlezing. De kerk heeft altijd een bepaalde zendingsdrift gekend, die met name gebaseerd is op onze lezing van vanochtend. Onder het motto: “Jezus heeft het toch zelf gezegd?”

Natuurlijk kan het zo zijn dat mensen zich tot in het diepste van hun ziel geraakt kunnen voelen door het evangelie. En dat de mond overloopt waar het hart vol van is: je wilt die kostbare ervaring op een of andere manier met anderen delen. Wat jou inspireert, hoop geeft, of vertrouwen.

Wat helaas maar al te vaak is gebeurd, en nog steeds gebeurt vandaag de dag, is dat het vanuit twijfelachtige motieven wordt gedaan. Vanuit de overtuiging dat er maar één ware godsdienst is. Namelijk die van jou. Omdat Jezus zelf elders heeft gezegd dat niemand tot de Vader kan komen dan door hem. En dat zij die een andere overtuiging aanhangen dus “gered” moeten worden en tot het ware geloof gebracht. Anders gaan ze verloren. Voor eeuwig.

Toen ik daar afgelopen week over nadacht, kwam er weer eens een herinnering boven aan een gesprek dat ik had met de abt van Zenriver, de Nederlandse Zenmeester Tenkei roshi.

We hadden het over die uitspraak van Jezus dat niemand tot de Vader kan komen dan door hem.

Over de pretentie van sommige gelovigen de waarheid in pacht te hebben. Hoe dat in Nederland geleid heeft tot vele kerkscheuringen en wederzijdse verketteringen. Hoe deze mentaliteit tot in het absurde doorgedreven te zien is bij de volgelingen van wijlen ds. Pauwe - het is deze groep die Jan Siebelink beschreven heeft in “Knielen op een bed violen”. In navolging van deze predikant zelf geloven ook zijn volgelingen dat (wereldwijd!) alléén ds. Pauwe het onversneden evangelie had verkondigd.

Dat laatste zorgde voor veel vrolijkheid bij Tenkei roshi. En ook bij mij... alhoewel ik er ook moedeloos van kan worden.

Een dergelijke opstelling bevordert uiteraard de dialoog tussen de verschillende religies niet. En dat is jammer. Erg jammer. We zouden veel van elkaar kunnen léren, als we zouden stoppen met elkaar te willen bekéren.

De slotverzen van het Mattheüsevangelie hebben tot meer misverstanden geleid, binnen de kerk als instituut. "Mij is alle macht gegeven in de hemel en op aarde", zegt Jezus.

Dat heeft niets te maken met macht in de gebruikelijke zin van het woord. Het is altijd riskant om bijbelteksten tegen elkaar uit te spelen. Laat ik het dan zó zeggen dat ik er een uitspraak van Jezus náást zet: Ik ben niet gekomen om te heersen, maar om te dienen.

De macht waar Jezus het over heeft, heeft niets te maken met welke vorm van geweld of dwang dan ook. Waar de kerk tot een machtsinstituut is uitgegroeid, is er iets grondig verkeerd gegaan.

Deze woorden laten zich ook anders uitleggen. Ik leg mijn interpretatie naast (!) de letterlijke: Jezus (de zoon) beschikt enkel over de macht van de liefde (van de Vader). Deze macht is in staat om ons te bevrijden van onze angsten. Ons tot onszelf te laten komen. Ons te laten ontdekken wie we in wezen zijn: kinderen van God.

Jezus wist mensen zó aan te raken dat ze tot zichzelf kwamen: jij bent niet je tekortkomingen, of je onzekerheden, of je angsten. Jij bent ook niet jouw ziekte, je verlamdheid of blindheid. Je bent ook niet je kwetsbaarheid of je eindigheid. Je bent in wezen meer dan dat alles: je bent voortgekomen uit de liefde van de Vader. Die liefde draagt jou. Die vormt jouw kern. Het is goed dat je er bent. Zéér goed!

Deze gewaarwording is geen vanzelfsprekendheid voor veel mensen, helaas.

Maar hij kan aan je gebeuren als Jezus - net als in onze lezing naar zijn leerlingen - naar jou toekomt. En jou aanspreekt.

Wat moet je je daarbij voorstellen?

Het ging zowel toen, bij zijn leerlingen, als nu bij ons, om een innerlijk gebeuren.

Ook dit verschijningsverhaal, het laatste dat Mattheüs ons overlevert, is volledig een innerlijk gebeuren geweest. Dat geloof ik tenminste.

Je kunt het vergelijken met wat er kan gebeuren als er iemand die jou lief was, is overleden.

Als het eerste verdriet en gemis wat van hun heftigheid hebben verloren, kan het zijn dat die ander ineens weer "aanwezig" is: "Ik hóór het hem weer zeggen..... weet je nog?... Ik zie haar weer zó naar me toekomen en vóel weer hoe ze haar armen om me heen slaat.

De ervaring zo mooi beschreven door Hanna Lam:

de mensen van voorbij / soms vlinderen ze binnen / in woorden en in zinnen / en zijn we weer even bij elkaar.
De mensen van voorbij / ze blijven met ons leven / ze zijn met ons verweven / in liefde, in verhalen / die wij zo graag herhalen / in bloemengeuren / in een lied / dat opklinkt uit verdriet...

Zó vliindert Jezus vandaag de harten van zijn leerlingen binnen. Zijn liefde... zijn verhalen. Ze klinken opnieuw. En voor sommigen klinken ze als niéuw, horen ze er andere dingen, nieuwe dingen in, die hen toen waren ontgaan. Zo kan het gaan met herinneringen. Ze komen als nieuw tot leven.

En waar dat gebeurt, daar komt Jezus naar hen toe, nieuw, anders dan toen, maar toch.

En voor sommigen is dat een vreugdevol gebeuren. Terwijl het voor anderen zó nieuw is dat het twijfel oproept. Natuurlijk roept zo'n ervaring twijfel op! En hoe mooi is het dat Mattheüs dat hier zo duidelijk benoemt! En dat er blijkbaar alle ruimte voor is, als het gaat om hóe Jezus na zijn dood aanwezig zou kunnen zijn, naar jou toe zou kunnen komen, jou aan zou kunnen spreken.

Jouw leven binnen vlinderen. Want het kan maar zo dat jij je daar heel iets anders bij had voorgesteld.

Er is ruimte voor de twijfelaars. Voor de zoekers. Degenen die het allemaal niet zo zeker weten.

Dat is ons geloof toch, als we eerlijk zijn? Balanceren tussen vertrouwen en twijfel. Soms voel je je geborgen, andere keren is het allemaal weg. Voel je niets. Het een sluit het ander niet uit.

Ja,- het gaat om een innerlijk gebeuren. Een innerlijke reis naar "De berg in Galilea."

Alles draait om wat hij dáár tegen hen, tegen ons heeft gezegd.

Daar heeft hij zijn grote redevowering gehouden, waarin hij zijn leer heeft samengevat.

In die woorden wil hij blijkbaar zijn leerlingen van alle tijden steeds opnieuw tegemoet komen:

Weet je nog... ik hoor het hem weer zeggen:

Zalig wie treurt, want je zult getroost worden... zalig de zachtmoedigen want ze zullen de aarde beërven...zalig wie zuiver van hart is, want je zult God zien...

Kijk naar de vogels aan de hemel. De zwaluwen die elke dag aan het einde van de middag langs komen. Wat zou jij kunnen leren van hun zorgeloosheid, van hun volledig in het hier en nu zijn...

Kijk naar de bloemen op in de wijdse weilanden om je heen, de hoge wuivende grassen, zo oneindig schoon en teer in al hun eenvoud... heb je ze ooit écht "gezien"?

En kijk dan eens naar jezelf...naar het licht dat in jou aanwezig is en dat je mag laten schijnen in deze wereld.

Dat en nog zoveel meer had hij allemaal verteld, daar op die berg in Galilea.

Hoe meer jij je - als leerling - voor hem openstelt, hoe meer je zult ervaren "dat hij naar je toekomt." Hoe hij opstaat in jou. In jou aanwezig is.

Verweven is met jou / in liefde / in verhalen die wij zo graag herhalen.

Hoe meer zijn geest, heilige geest in ons werkzaam wil worden.

En dat kan vervolgens tot uiting komen in de kleine dingen van alledag. In allerlei vormen van aandacht en liefde, die we elkaar en alles om ons heen kunnen bewijzen.

Dáártoe zijn we geroepen, geloof ik. Ik geloof er niet zo in dat we geroepen zouden zijn om anderen te bekeren.

We keren tot slot nog even terug naar Tenkei roshi, de zenmeester in Uithuizen.

Bij die alledaagse vormen van aandacht en liefde, dacht ik afgelopen week terug aan een klein verhaal dat ik misschien al eens eerder heb verteld. Maar ik vind het zo mooi dat ik het graag nog eens aanhaal.

Tenkei roshi vertelde hoe hij in Tokyo op pad was met een bevriende Japanse zenmeester: Hojo san.

Hojo san had de gewoonte om met regelmaat mensen die hij tegenkwam op straat met een prachtige vraag aan te spreken: Why are you só beautiful?! – Waarom ben jij zó prachtig?!

Dat zegt natuurlijk heel veel over met welke ogen deze man naar zijn medemensen keek.

Het was wonderbaarlijk, vertelde Tenkei roshi, om te zien wat die vraag met mensen deed.

Zo zat ik met Hojo san in een taxi; de chauffeuse was door moeder natuur niet bepaald met veel schoonheid bedeed, volgens de gangbare normen.

Hojo san stelde ook haar zijn vraag: Why are you so beautiful?!

De vrouw draaide zich om, begon werkelijk te stralen en zei: dat heeft nog nooit iemand tegen mij gezegd.....

Misschien zijn we dáár wel toegeroepen, denk ik nu. Om dat, of iets dergelijks tegen elkaar te zeggen, in woord of in onze manier van omgaan met mensen: Weet je wel hoe prachtig en bijzonder jij bent? Vrouw of man, hetero, homo, alles wat daartussen zit of buiten valt. Wit, bruin, zwart of geel, arm of rijk, machtig of onbetekenend in de ogen van de wereld.

Misschien zou je dat zedingsbevel vandaag de dag wel zo mogen uitleggen: Zoek ze allemaal maar op! Gá, bij wijze van spreken tot aan de uiteinden van de wereld. En schenk hen zonder uitzondering jouw oprechte aandacht. Jouw mededogen. Jouw liefde.

We niet zozeer geroepen om anderen leerlingen van Jezus te maken.

Maar veeleer om zelf leerlingen van Jezus te worden. Elke dag van hem te leren.

In zijn geest te leven, in het vertrouwen dat hij zo met ons is. In ons opstaat.

Totdat alles is voltooid,

amen